

Jeugd en Veiligheid in de stad Utrecht Voortgangsrapportage 1998

Amsterdam, 4 mei 1999

Marije van Barlingen
Cor van 't Hoff

Inhoud

1	Inleiding	2
2	De projecten	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Verbeteren schoolklimaat en schoolprestaties	4
2.3	Bevordering kansen op werk	5
2.4	Snel en consequent reageren	7
2.5	Jeugdhulpverlening	12
2.6	Organisatie	15
2.7	Bereik van de projecten	15
2.8	Algemene resultaten	16
3	Algemene ontwikkelingen	17
3.1	Inleiding	17
3.2	Samenwerking	17
3.3	Samenhang en dekking van maatregelen	18
3.4	Regierol van de gemeente	19
3.5	Overall-oordeel Jeugd en Veiligheid 1998	20

1 Inleiding

Eind 1995 sloot de gemeente Utrecht met het rijk het Convenant Grote Steden Beleid. Een belangrijk onderdeel van dat convenant is het beleid op het gebied van Jeugd en Veiligheid. In 1996 en 1997 is hiervan een beknopte stand van zaken opgemaakt. In vervolg hierop is nu - drie jaar na de start van het programma - in opdracht van de gemeente Utrecht een derde voortgangsrapportage Jeugd en Veiligheid opgesteld.

In deze rapportage wordt op hoofdlijnen aangegeven hoe het beleid en het actieprogramma Jeugd en Veiligheid zich in 1998 verder hebben ontwikkeld. Allereerst wordt in kaart gebracht welke concrete plannen en projecten zijn uitgevoerd en in welke fase van uitvoering deze zich bevinden. Daarnaast wordt ingegaan op een aantal meer algemene ontwikkelingen dat zich in 1998 op het terrein van Jeugd en Veiligheid heeft voorgedaan.

In maart en april 1999 zijn met 7 deelnemers van de werkgroep Jeugd en Veiligheid gesprekken gevoerd. Het ging hier om vertegenwoordigers van de politie, het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, de wijkwelzijnsinstellingen en de afdelingen Onderwijs, Welzijn en Algemene Zaken van de gemeente. Omdat op dit moment geen verantwoordelijke binnen de organisatie van de reclassering beschikbaar is, is met deze organisatie niet gesproken.

In de interviews is met name ingegaan op het algemene beeld ten aanzien van de voortgang en ontwikkeling van het beleid Jeugd en Veiligheid.

Daarnaast hebben verschillende projecteigenaren een 'projectformat' ingevuld waarin op een aantal onderdelen de voortgang en de resultaten van betreffende projecten zijn aangegeven.

Op basis van de ingevulde formats en de afgenomen interviews is tenslotte de rapportage tot stand gekomen.

De voortgangsrapportage bestaat uit twee gedeelten. Eerst wordt er een overzicht gegeven van de stand van zaken van de afzonderlijke projecten en wordt kort ingegaan op de behaalde resultaten. Daarna volgt een beschrijving van de ontwikkelingen met betrekking tot het proces en programma Jeugd en Veiligheid Utrecht in 1998.

2 De projecten

2.1 Inleiding

In de 'Utrechtse aanpak jeugdproblematiek' Jaarplan 1998 zijn het programma Jeugd en Veiligheid en het programma Wijkjongerenperspectief samengevoegd. 1998 is daarmee het overgangsjaar van Wijkjongerenperspectief en Jeugd en Veiligheid naar een Programma voor de Jeugd waarin het integraal jeugdbeleid wordt vormgegeven met Jeugd en Veiligheid als onderdeel. In het jaarplan 1998 worden 14 acties voorgesteld, verdeeld over vijf inhoudelijke clusters en één organisatorische cluster. Concreet zijn daaruit ongeveer 58 projecten voortgekomen die in 1998 zijn gestart of voortgezet. Hiervan worden 28 projecten uit Jeugd en Veiligheid gefinancierd, waarvan onderstaand een overzicht.

De projecteigenaren van de 28 projecten Jeugd en Veiligheid hebben een format toegestuurd gekregen waarin gevraagd werd naar de fasering van het project, de doelstellingen en de resultaten. Tevens werd de projecteigenaren gevraagd een rapportcijfer te geven voor de inhoud van het project, de organisatie (coördinatie, samenwerking etc.) en de uitvoering van het project. In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens de voortgang per project, het bereik van de projecten en de tot nog toe behaalde resultaten aan de orde.

Een en ander is beschreven op basis van de ontvangen formats. Bij projecten waar geen format voor ontvangen is, is de beschrijving gebaseerd op informatie uit 1997, tussentijdse evaluaties uit juli 1998 en beschrijvingen uit het jaarprogramma 1998.

Cluster A: **Verbeteren schoolklimaat en -prestaties**

- 1 School en veiligheid
- 2 Jeugd en school

Cluster B: **Bevordering kansen op werk**

- 1 Jeugd en bedrijf
- 2 Uitbreiding leerstraffen
- 3 Personal Guiding

Cluster C: **Snel en consequent reageren op strafbare feiten**

- 1 Jongeren op straat Utrecht West
Jongeren op straat Noordwest
Jongeren op straat Overvecht - Berberhofproject
Jongeren op straat Noordoost - Eagle III
Jongeren op straat Oost - Body-talk en Take it all
Jongeren op straat Zuidwest - Keerpunt
- 2 Aanpak jongeren Binnenstad
- 3 Aanpak overlast en vandalisme Zuid
- 4 Accommodatie 20+ in de wijk Zuid
- 5 Marco Poloteam
- 6 Bureau halt
- 7 Verbeterde informatiehuishouding politie
- 8 Nieuw meldsysteem politie aan RvK
- 9 Stelselmatige daderaanpak

Cluster D: Jeugdhulpverlening

- *Samen thuis op school en BSO+*
 - De Gevel
 - De Pijl
 - BSO + Overvecht
 - Samen thuis op school - Zuid
- 2 Project 13
- 3 Pretty Woman

Cluster E: Vrijtijdsbesteding

Uitsluitend Wijkjongerenperspectiefprojecten

Cluster F: Organisatie

- 1 Monitoring
- 2 Evaluatie

2.2 Verbeteren schoolklimaat en schoolprestaties

De projecten binnen cluster A - het verbeteren van schoolklimaat en schoolprestaties - hebben betrekking op het verhogen van de veiligheid op en om scholen in Utrecht.

In 1995 is besloten om, binnen het project Integrale Veiligheid, vijf voorbeeldprojecten te ontwikkelen waarbij een systematische en modelmatige aanpak voorop staat. Een van die voorbeeldprojecten is '*Jeugd en school*'. Doelstelling van dit project is het reduceren van de feitelijke onveiligheid en de onveiligheidsgevoelens op en in de omgeving van het Deltacollege. Tevens werd als doel gesteld om informatie te verkrijgen over hoe de veiligheid in een school op een effectieve wijze bevorderd kan worden. Uitvoerende partners zijn Wijkwelzijn, de school, politie (wijkbureau Noordwest) en de gemeente Utrecht.

Het project is in 1996 daadwerkelijk van start gegaan met een nulmeting. Daarna zijn verschillende maatregelen genomen, variërend van fysieke aanpassingen aan de school tot trainingen voor het personeel en het instellen van een leerlingraad, welke op dit moment bestaat uit in 1998 aangestelde klassenvertegenwoordigers. De maatregelen waren zowel voor leerlingen en personeel als voor ouders en buurtbewoners bedoeld.

In 1998 is het project afgerond met een eindmeting. De precieze resultaten van deze meting zijn nog niet bekend. Wel is reeds duidelijk geworden dat het gevoel van veiligheid is verhoogd, zowel onder leerlingen, personeel als buurtbewoners. Ook is de samenwerking tussen school, welzijn, politie en gemeente goed van de grond gekomen. Het project wordt door de projectverantwoordelijke geslaagd genoemd, mede door de goede samenwerking met politie en welzijn, de leerlingparticipatie en het grote draagvlak voor werken aan veiligheid op school. De inhoud en uitvoering van het project worden door de projectverantwoordelijke beoordeeld met het cijfer 7, de organisatie (samenwerking, coördinatie en regie) met het cijfer 9.

Doel van het project '*School en veiligheid*' is het verbeteren van het schoolklimaat en het invoeren van preventieve maatregelen op alle scholen in Utrecht.

Beoogd wordt dat in het jaar 2001 op elke school een veiligheidsplan operationeel is. Op dit moment doen bijna alle scholen voor het voortgezet onder-

wijs in Utrecht mee. Op 4 basisscholen draait sinds 1997 een pilot voor vier jaar. In 1998 heeft een nulmeting plaatsgevonden in het voortgezet onderwijs; in 2000 zal de eerste voortgangsmeting plaatsvinden. Het feit dat bijna alle scholen voor het voortgezet onderwijs meedoen geeft al wel aan dat veel scholen het belang zien van preventief werken en investeren in het verbeteren van het schoolklimaat.

De geplande verbreding van School en veiligheid in het primair onderwijs is uitgesteld vanwege de onzekere financiële toekomst van het project. Zolang hierover nog geen duidelijkheid is, zullen er geen nieuwe basisscholen 'geworven' worden voor het project.

Conclusie

Het (pilot)project Jeugd n School op het Deltacollege is in 1998 afgerond. De maatregelen hebben geleid tot een groter veiligheidsgevoel onder leerlingen, personeel en buurtbewoners.

Ook is de samenwerking tussen school, welzijn, politie en gemeente goed van de grond gekomen. Het project is geslaagd te noemen, mede door de goede samenwerking met politie en welzijn, de leerlingparticipatie en het grote draagvlak voor werken aan veiligheid op school. De ervaringen die op het Deltacollege zijn opgedaan, zijn overdraagbaar naar andere scholen in Utrecht.

De projecten ter bevordering van een veilig schoolklimaat zijn in 1998 voortgezet en voor bijna alle scholen voor het voortgezet onderwijs in Utrecht is inmiddels een veiligheidsplan opgesteld. De uitbreiding naar de basisscholen in Utrecht is in 1998 echter gestagneerd.

Aandachtspunten voor 1999:

- In 1998 zijn er geen nieuwe basisscholen bijgekomen waarvoor in het kader van School en veiligheid een veiligheidsplan is opgesteld. Reden hiervoor was onzekerheid over de financiële ondersteuning in de toekomst. De oorspronkelijke doelstelling dat in het jaar 2001 alle scholen een veiligheidsplan moeten hebben, is in de nieuwe opzet van Jeugd en Veiligheid losgelaten. Het is echter wel zaak dat door actieve werving bereikt wordt dat voor het jaar 2001 alle risicoscholen in Utrecht zo'n plan hebben.*
- Het voorbeeldproject Jeugd en school is inmiddels (succesvol) afgerond. In de komende jaren is het wenselijk dat de ervaringen die met dit project zijn opgedaan verder overgedragen worden naar andere scholen in Utrecht.*

2.3 Bevordering kansen op werk

Om het rondhangen van Marokkaanse jongeren op bepaalde plekken in de Dichterswijk/Rivierenwijk en het afzakken van deze jongeren naar crimineel gedrag te bestrijden, is het project *Jeugd en Bedrijf* in 1996 opgezet. Het project zou moeten fungeren als springplank naar betaald werk en als vangnet voor jongeren die niet full-time willen en/of kunnen werken, maar die wel graag aan auto's willen sleutelen. Meest concrete resultaat was in 1997 dat een bedrijf in de Dichterswijk aangaf 15 à 20 jongens op jaarbasis werk te willen bieden als autodemontagemedewerker. In de voorbereiding zijn op het laatste moment echter de contractbesprekingen met deze samenwerkingspartner afgebroken.

De voorgenomen startdatum van 1 januari 1998 werd hierdoor niet gehaald. Inmiddels is het projectplan aangepast.

Omdat het voor de stichting BAAN onmogelijk bleek om zelf vergunningen voor autodemontage te verwerven, is besloten tot twee nieuwe activiteiten

binnen het project: een autosleutelwerkplaats en een poetscentrale. Binnen deze nieuwe opzet is plaats voor 16 jongeren in een leerwerktraject en 10 jongeren in een arbeidsovereenkomst.

Op 1 maart 1998 is het project gestart in een garagepand aan de Oosterkade. De deelnemers werden deels betrokken bij de inrichting en het opknappen van het pand. In 1998 zijn er 15 deelnemers bereikt, waarvan 2 jongeren per 1 oktober een aanstelling via de Melkertregeling hebben gekregen. Twee jongeren zijn doorgestroomd naar een reguliere opleiding en acht jongeren zijn nog werkzaam in het project. Drie jongeren zijn afgevallen. Door aanloopproblemen is in 1998 de doelstelling van 26 geplaatste jongeren niet gehaald. Verwacht wordt dat in 1999 meer jongeren worden bereikt.

Het is nog te vroeg om concrete resultaten van het project te kunnen benoemen. Wel blijkt het project qua activiteit en organisatie aan te slaan bij de 'zwaardere' doelgroep.

De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud van het project met een 8, de uitvoering met een 6 en de organisatie met een 7.

Doel van het project *Uitbreiding van taakstraffen* door de Raad voor de Kinderbescherming en de Stichting BAAN is het opzetten van een leerwerkproject waarbij jongeren vanuit een justitieel kader een verplicht scholings- en/of werkgedeelte volgen. Met behulp van gedrags- en arbeidstraining worden jongeren voorbereid op een baan; doorstroming naar een reguliere werksituatie, schoolsituatie of combinatie van school en werk is het uiteindelijke doel.

Het project is eind 1997 gestart. Per jongere is de duur van het project maximaal een half jaar. Het streven is om 15 jongeren op jaarbasis te plaatsen, waarbij de maximale bezetting 6 jongeren is. Het leeuwendeel van de aanmeldingen loopt via de strafunit van de Raad voor de Kinderbescherming. In 1998 zijn 13 jongeren geplaatst, waarvan 75% afkomstig is uit een etnische minderheidsgroepering. 5 jongeren hebben het traject afgemaakt en zijn momenteel bezig met een vakopleiding of aan het werk. 8 jongeren hebben het traject niet afgemaakt. 2 jongeren uit deze groep hebben werk gevonden, 3 zijn er verwijderd en 2 zijn er niet verschenen. ■ jongere is vervallen in recidive.

Binnen het project is er intensieve samenwerking tussen de instellingen, zonodig dagelijks. Korte lijnen en intensieve samenwerking vormen de kracht van het project. Aangegeven wordt dat het volbrengen van het traject, waarbij hard gewerkt moet worden voor een minimale vergoeding (kinderbijslagniveau), veel vraagt van de jongeren. Dat meegewogen maakt het resultaat niet ongunstig. De projectverantwoordelijke beoordeelt zowel de inhoud, organisatie als uitvoering van het project met het rapportcijfer 7.

De projecten 'Extra acquisitie en begeleiding' en 'Werkervaringsplaatsen' zijn in 1998 opgegaan in één project: *Personal Guiding*. Dit project voorziet in individuele trajectbegeleiding naar en deels binnen (regulier) onderwijs en (betaald) werk.

Het project is ontwikkeld om jongeren 'een laatste kans' te geven. Het gaat om jongeren die vroegtijdig de school hebben verlaten, overlast in buurten veroorzaken, ontvankelijk zijn voor criminele invloeden, niet kunnen instromen in de reguliere voorzieningen voor scholing en arbeid of uitvallers van het JeugdWerkgarantieplan. Het project geeft ondersteuning aan de projecten 'Jeugd en Bedrijf' en 'Uitbreiding leerstraffen'.

In januari 1998 zijn 12 trajectbegeleiders gestart met hun werkzaamheden. De trajectbegeleiders werken binnen 5 projecten op 4 locaties. Per september 1998 waren er 52 jongeren binnen de projecten werkzaam.

Redenen voor deze lage bezetting zijn het feit dat het Leger des Heils gestopt is met het verwijzen van deelnemers, overgangsprikelen bij de in-

voering van de WiW, de betere (reguliere) werkgelegenheid en de toeleiding (de projecten richten zich op moeilijke groepen jongeren die vrijwillig moeten deelnemen). De belangstelling voor trajecten van de Stichting Baan neemt evenwel steeds verder toe, en men verwacht dan ook een grotere instroom in 1999. Concrete resultaten van de jongeren zijn op dit moment niet bekend; in juli 1999 wordt het verslag van een uitgebreide interne evaluatie verwacht.

De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud van het project met het rapportcijfer 8, de uitvoering met een 6 en de organisatie met een 7.

Conclusie

Geconstateerd kan worden dat de projecten die de kansen op werk van (zeer) moeilijk plaatsbare jongeren zouden moeten vergroten in 1998 redelijk van start zijn gegaan. Door aanloopproblemen die samenhangen met de verwijzing van jongeren en de verbetering van de reguliere arbeidsmarkt blijft de instroom in de projecten vooralsnog echter achter bij de doelstellingen. Gezien het feit dat slechts enkele jongeren op dit moment de trajecten hebben afgerond, is het (nog) niet mogelijk een uitspraak te doen over de resultaten van de projecten.

Aandachtspunten voor 1999:

- *Het structureel blijven agenderen van het thema 'werk' binnen Jeugd en Veiligheid.*
- *Bevorderen van instroom door meer bekendheid aan de verschillende projecten te geven bij zowel verwijzers als bij jongeren zelf.*

2.4 Snel en consequent reageren op strafbare feiten

Binnen het thema snel en consequent reageren op strafbare feiten heeft zich de afgelopen jaren een duidelijke verschuiving voorgedaan. In 1996 waren de acties vrijwel uitsluitend gericht op het mogelijk maken van vroegtijdige signalering en een consequente reactie door politie, Openbaar Ministerie en Raad voor de Kinderbescherming. In 1997 zijn er verschillende acties gestart die meer rechtstreeks betrekking hebben op de jongeren zelf. Deze acties - zoals de projecten Jongeren op Straat - zijn in 1998 uitgebreid naar andere wijken, en vormen inmiddels een belangrijk onderdeel van het beleid Jeugd en Veiligheid in Utrecht.

'Jongeren op Straat Utrecht West' is bedoeld voor jongeren die al aan het marginaliseren zijn en een duidelijk risico vormen ten aanzien van criminaliteit. De kern van het aanbod werd gevormd door een open inloop in jongerencentrum Impact 5 dagen per week op bepaalde tijdstippen. Daarnaast werden er twee maal per week sportactiviteiten georganiseerd. De open inloopavonden werden bezocht door 50 tot 80 bezoekers per avond. De middagen werden bezocht door 15 tot 20 jongeren per keer. De deelname aan de sportactiviteiten was goed. In de vakantieperiode is er een kamp in Drenthe georganiseerd voor Marokkaanse en Turkse jongeren. Hieraan hebben 35 deelnemers meegedaan.

De bezoekers deden vaak een beroep op de aanwezige jongerenwerkers voor concrete kortdurende hulpverlening of advies. Het ging hierbij om contacten met de sociale dienst, deurwaarder of advocaat. Onder de bezoekers van impact bevonden zich ook jongeren die actief zijn begonnen hun leven te beteren.

Op het moment dat zij een vast adres kregen, werden ze echter ingehaald door hun turbulente verleden en stapelden boetes en schulden zich op. Deze jongens hebben een zware meervoudige problematiek.

Het doorverwijzen naar externe hulpverleners verliep slecht. Sinds 1 oktober 1998 is hiervoor dan ook een hulpverlener aangesteld.

In de periode april-september 1998 is door de medewerkers van Impact actief gewerkt aan vacatures. Hierbij werd gebruik gemaakt van uitzendbureaus. Tweemaal zijn geschikte vacatures door de jongerenwerkers 'aan de man' gebracht. Beide keren leidde dit tot ongeveer 10 telefoontjes van jongeren naar de betreffende uitzendbureaus. Hoeveel jongeren daadwerkelijk aan de slag zijn gegaan is onbekend.

In september heeft een grote inbraak plaatsgevonden bij Impact waarmee alle apparatuur is verdwenen en grote schade is aangebracht. In overleg met de politie en de gemeente is besloten vanaf september 1998 geen activiteiten vanuit Impact meer aan te bieden. Vanaf 1 januari 1999 is het aanbod voor jongeren hervat.

Het doel van het project '*Jongeren op Straat Noordwest*' is tweeledig: enerzijds de aanpak van overlast van groepen jongeren op straat door een ambulante jongerenwerker en anderzijds het bieden van hulp aan zogenaamde 'harde kern' jongeren door een outreachend hulpverlener.

Het project is gestart in mei 1997. In 1998 zijn alle straatgroepen in kaart gebracht en was er individueel contact met 296 jongeren. De outreachend hulpverlener heeft 20 jongeren begeleid. Daarnaast heeft de hulpverlener voor 18 andere jongeren incidentele hulpverlenende activiteiten verricht. Van de bereikte jongeren is ruim driekwart afkomstig uit een etnische minderheid.

Vanaf begin 1998 heeft het project een impuls gekregen door de inzet van het team Asterix van de politie. Door de extra inzet van 20 agenten is er veel meer contact met de jongerengroepen die op straat overlast veroorzaken. Ook was het mogelijk directer te reageren op signalen en is er sneller inzicht gekomen in de verschillende straatgroepen. Het team Asterix is ook betrokken bij het zorgdragen voor de naleving van de afspraken die de jeugdagenten met straatgroepen gemaakt hebben. Door personeelswisselingen en ziekte heeft het project van september tot januari niet optimaal gedraaid. Toch zijn de resultaten goed: de overlast is afgenomen, evenals het aantal straatgroepen. De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud van het project met een rapportcijfer 8, en uitvoering en organisatie met het cijfer 7.

Binnen het project '*Jongeren op Straat Overvecht - Berberhofproject*' staat het bestrijden van overlast, kleine criminaliteit en vandalisme centraal. De doelgroep van jongeren in de leeftijd van 10 tot 22 jaar is met name van Marokkaanse afkomst.

Om een breder draagvlak te creëren en de positieve sociale controle te vergroten, is er contact gezocht met een groep Marokkaanse vaders. Deze groep bestaat uit 7 mensen die regelmatig contact hebben met andere Marokkaanse buurtbewoners. Er worden veel jongeren bereikt en de jongeren nemen actief deel aan de geboden activiteiten.

Sinds de start van het project is er een netwerk gecreëerd in de wijk waaraan vaders, politie, welzijn en jongeren deelnemen. Er zijn bijeenkomsten georganiseerd voor ongeveer 50 Marokkaanse vaders in het kader van twee thema's: omgaan met zakgeld en onderwijs en jongeren. Vanaf februari worden er elke week sportactiviteiten georganiseerd. Daarnaast is - met de ouders van Overvecht-Noord - een bezoek gebracht aan de jeugdgevangenis in Zeist.

Resultaten zijn tot nog toe een grotere betrokkenheid van ouders en een grotere aanspreekbaarheid van de jongeren. Dit doordat de jongeren het gevoel hebben dat er naar hun geluisterd wordt en dat ze serieus worden genomen. Nadere gegevens over 1998 zijn onbekend.

Het project Eagle II en III is in 1997 geschaard binnen het cluster Jongeren

op Straat. De naam van het project werd toen veranderd in '*Jongeren op straat Noordoost*'. Het project is in januari 1997 van start gegaan met een leefbaarheidsonderzoek in de doelgebieden. Op basis van dit onderzoek zijn een aantal activiteiten benoemd: snel reageren op signalen van buurtbewoners, actief contact zoeken met de jongeren, samenwerking en afstemming met andere partners, het aanbieden van individuele trajecten voor jongeren, signaleren van schooluitval, organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten voor jongeren en buurtbewoners, het informeren van ouders en het inzetten van jongeren bij het buurtbeheer.

In 1998 is zowel door de politie als door het jongerenwerk contact gelegd met jongeren behorend bij drie straatgroepen; Adelaarshof (30 jongeren), Stieltjesstraat (25 jongeren) en Warmoes (50 jongeren).

De jongeren zijn betrokken bij buitensportactiviteiten, gesprekken met buurtbewoners en de ontwikkeling van een Jongerenontmoetingsplaats.

Resultaten tot nog toe zijn:

- een nagenoeg compleet beeld van de straatgroepen;
- contactlegging met en ontwikkeling van activiteiten voor de Warmoesgroep;
- een goede relatie van zowel jongerenwerkers als politie met de straatgroepen;
- een aanbod voor vrijetijdsbesteding voor verschillende groepen jongeren in de wijk;
- verbetering van de communicatie tussen jongeren en andere buurtbewoners;
- een afname van de klachten met betrekking tot overlast
- realisering van een JOP;
- en de gelegenheid tot het houden van soosavonden voor de Warmoesgroep.

Het project *Keerpunt* is ook een Jongeren op Straatproject en richt zich op secundaire preventie van criminaliteit en wijkgerichte jeugdhulpverlening voor first-offenders op Kanaleneiland. Keerpunt tracht door intensieve samenwerking met alle partners crimineel gedrag onder (Marokkaanse) jongeren te voorkomen danwel terug te dringen. De jongeren hangen in groepjes rond; dit wordt door de bewoners als bedreigend ervaren.

Het project is in 1996 gestart en loopt tot 1999. De doelgroep zijn jongeren tussen 12 en 18 jaar die worden bereikt op uitnodiging van meestal de politie. Secundaire doelgroep zijn kinderen jonger dan 12 jaar, jongeren ouder dan 18 jaar en ouders van de cliënten. 95% van de bereikte jongeren is afkomstig uit een etnische minderheid. Het streven is om 60 jongeren op jaarbasis te bereiken.

In 1998 zijn 125 jongeren bereikt. De resultaten met betrekking tot first-offenders zijn goed te noemen; bij minimaal 70% van de cliënten wordt een afname van de criminaliteit geconstateerd. De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud van het project met het cijfer 7 en de organisatie en uitvoering met het cijfer 8.

Het project '*Take it all*' in Oost richt zich op het bieden van hulp en ondersteuning aan gezinnen met jonge kinderen met meervoudige problemen. Prioriteit is gegeven aan gezinnen waarvan gezinsleden met de politie in aanraking zijn gekomen. Bij de start van het project is gewerkt aan een methodiek die overdraagbaar is.

Tevens is veel aandacht besteed aan het bekend maken bij en betrekken van externe partners.

Na de voorbereidingsfase werd gestreefd naar het gefaseerd benaderen van drie gezinnen op jaarbasis. In 1998 zijn twee gezinnen in het project opgenomen geweest.

De resultaten daarvan zullen pas op lange termijn zichtbaar zijn. De project-

verantwoordelijke beoordeelt de inhoud en organisatie van het project met het rapportcijfer 8 en de uitvoering met het cijfer 7.

In de wijken Sterrenwijk, Abstede en Oudwijk hangen tieners op straat rond die overlast veroorzaken. Vaak gaat het om tieners uit multiprobleemgezinnen. Het project *'Bodytalk'* in Oost heeft als hoofddoel de geestelijke en fysieke gesteldheid van die jongeren te verbeteren door jongeren bewust te maken van hun eigen gedrag. Bij de start van het project bleken met name meisjes van 13 tot 15 jaar belangstelling te hebben. Er zijn uiteindelijk 10 themabijeenkomsten geweest met 7 meisjes. Drie meisjes zijn halverwege het project afgehaakt. De meisjes waren zeer enthousiast over de inhoud en het verloop van het project. De meisjes hebben een actieve rol gespeeld tijdens het project. Ze hebben zelf aangegeven wat ze graag nog meer zouden willen bespreken en samen gewerkt aan een eindproduct. Dit eindproduct hebben de meisjes gepresenteerd aan andere jongeren, waarvoor meisjes ook gedurende het project getraind zijn. Resultaten voor de meisjes zijn dat ze een eigen mening hebben leren vormen, dat ze veel informatie hebben gekregen en dat ze hun grenzen leren aangeven. De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud en organisatie van het project met een 8 en de uitvoering van het project met een 9.

De Binnenstad wordt regelmatig geconfronteerd met stedelijke problemen, waarop door het wijkbureau niet kan worden ingesprongen. De problemen rond groepen jongeren die in de Binnenstad verblijven zijn daar een voorbeeld van. Verschillende organisaties bieden hulp voor in de Binnenstad verblijvende probleemjongeren. Deze organisaties hebben echter verschillende opdrachtgevers en financiers. Het wijkbureau wil komen tot een integrale aanpak. Het project *'Binnenstad - Aanpak jongeren'* is een combinatie van het WJP-project *'Makelaarsfunctie'*, de voortzetting van de regiegroep en het zogenoemde *'gabberoverleg'*. Gegevens over 1998 zijn echter niet beschikbaar.

In Zuid zijn circa 130 jongeren verantwoordelijk voor veel overlast en vandalisme. Hoewel in projecten getracht is het tij te keren, worden de overlast en vandalisme alleen maar erger. Aanvullend op de bestaande activiteiten heeft men dan ook in 1998 voor het project *'Utrecht Zuid - Aanpak overlast en vandalisme'* twee extra jongerenwerkers aangevraagd. Gegevens over 1998 zijn echter niet beschikbaar.

In Hoograven zijn 40 overwegend Marokkaanse jongeren van 20 jaar en ouder die een zwaar stempel drukken op de leefomgeving en de wijk. De negatieve invloed op jongere kinderen is bijzonder groot. Om de overlast in de wijk te verminderen en om het buurthuis te maken tot een plek voor opvoeding, moest de groep van 20 jaar en ouder op korte termijn geweerd worden uit het buurthuis. Hiertoe is het project *'Accommodatie 20+ in de wijk Zuid'* ontwikkeld.

Het project is in uitvoerende zin gestart op 15 maart 1998. In de periode maart-november werden ongeveer 60 jongeren van 20 jaar en ouder gedurende drie avonden per week opgevangen in jongerencentrum Hoograven waardoor de overlast in de omgeving navenant verminderde. Het bleek echter onmogelijk om binnen de te grote en moeilijk beheersbare accommodatie de verschillende leeftijdsgroepen te scheiden. Dit leidde uiteindelijk tot sluiting van het project in november 1998. Daarna werd een andere richting gekozen.

In december 1998 is op grond van de ervaringen - in samenwerking met de politie - een integraal plan gemaakt voor verdere aanpak, waarin onder andere ook aandacht is voor toeleiding naar werk en scholing.

De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud van het project vanwege

de problemen met de beheersbaarheid met het cijfer 5. Voor de uitvoering en organisatie wordt een 9 gegeven tot de zomer en een 5 na de zomer.

Het *Marco Polo team* is reeds in 1996 van start gegaan. Doel van het project is het bieden van een zinvolle vrije tijdsbesteding aan jongeren van 15 - 21 jaar die crimineel gedrag vertonen. Door hen in teamverband herkenbaar te laten optreden als toezichthouders in de wijk, vervullen zij een voorbeeldfunctie en vertonen zij geen crimineel gedrag meer. De jongeren worden bereikt op voorspraak van de wijkagent, onderwijs en jongerenwerk. Vanaf de start van het project zijn 17 jongeren ingestroomd en hebben 11 jongeren het team verlaten. Bij 13 jongeren zijn de problemen belangrijk afgenomen. Resultaat is dat ongeveer 90% van de (overwegend allochtone) jongeren gedurende hun tijd bij het team geen criminele activiteiten meer pleegt. Het effect op de leefbaarheid en veiligheid in de wijk is positief. Het begrip Marco Poloteam raakt steeds meer ingeburgerd, evenals de goede samenwerking met partners in de wijk. De meeste contacten maakt het team met jongeren in het algemeen en de groep 8+ in het bijzonder. In 1998 heeft een evaluatie van de methode plaatsgevonden, op basis waarvan bekeken is of het wenselijk is dit project uit te breiden naar andere wijken in Utrecht. Het adviesbureau dat de evaluatie uitvoerde heeft geadviseerd om het project voort te zetten en uit te breiden. De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud en organisatie van het project met een 7 en de uitvoering met een 8.

'*Bureau Halt*' is in feite geen project. Het gaat hier om een aanvullende subsidie van 30 cent per inwoner die aangewend wordt om de capaciteit en het dienstenpakket van Bureau Halt uit te kunnen breiden. Met deze aanvullende subsidie worden verschillende voorlichtingsprogramma's vormgegeven. Gedurende het hele jaar is voorlichting gegeven op onder andere scholen en in buurthuizen.

Het project '*Verbeterde informatiehuishouding bij de politie*' is in 1997 gestart met als doel het bevorderen van snel en consequent reageren op strafbare feiten. Op dit moment is de politie niet in staat om op adequate wijze signalen van een kind te registreren en zodoende het kind in zijn gedrag te kunnen volgen, te combineren en te analyseren. Vooruitlopend op het cliëntvolgsysteem wil men door het opzetten van een geautomatiseerd registratiesysteem sociale informatie over het kind en zijn/haar strafbare gedragingen kunnen vastleggen. Sinds november 1998 is het informatie-systeem operationeel.

Het '*Inrichten van een nieuw meldsysteem*' heeft als doel het bevorderen van de meldingen van processen verbaal door de politie aan de Raad voor de Kinderbescherming teneinde de strafrechtelijke signaleringstaak en de voorlichtingstaak van de Raad beter tot zijn recht te laten komen. Dit project is in 1996 gestart. In 1998 was er een meldsysteem operationeel met een meldingspercentage van ongeveer 95%. Bij de start van dit project in 1996 was dit ongeveer 17%. Inmiddels is de melding van de politie aan de Raad van de Kinderbescherming een continue proces geworden en is het project dus afgerond. De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud en de uitvoering van het project met een 7 en de organisatie met een 8.

Het project '*Stelselmatige daderaanpak*' heeft als doel het terugdringen en zo mogelijk voorkomen van criminaliteit gepleegd door stelselmatige daders. Doelgroep zijn jongeren tussen 18 en 25 jaar - met een uitloop naar 30 jaar - die meerdere delicten hebben gepleegd in een niet aaneengesloten periode.

De aanpak bestaat uit bemiddeling en begeleiding, gericht op motivering,

scholing, arbeidsmarkttoeleiding, het aanleren van sociale vaardigheden, het bieden van gerichte vrije tijdsbesteding en het verkrijgen van woonruimte. De regie van een en ander ligt bij de reclassering. De methode is een alternatief voor voorlopige hechtenis en is een combinatie van dwang en hulpverlening. Inmiddels zijn op onderdelen resultaten bereikt. De samenwerking en communicatie met politie en OM functioneert naar wens en het project heeft het afgelopen jaar gewonnen aan naambekendheid en goodwill. Het project loopt nog twee jaar door en zal daarna worden voortgezet als standaardaanbod vanuit de reclassering. Nadere gegevens over 1998 zijn niet beschikbaar.

Conclusie

In 1998 zijn de Jongeren op Straat projecten uitgebreid naar zes wijken. Het effect van deze projecten op de overlast van jongeren lijkt - op basis van de ontvangen formats - gunstig. De looptijd van het leeuwendeel van de projecten is echter nog te kort om al van concrete resultaten te kunnen spreken. Kritiekpunt is wel dat de projecten niet eenduidig zijn in opzet en doelgroep. Bovendien zijn de projecten door hun omvang kwetsbaar: indien één persoon ziek wordt, stagneert het project.

Het Marco Polo team loopt goed. Het effect op de leefbaarheid en veiligheid in de wijk is positief.

De verbeterde informatiehuishouding bij de politie en het nieuwe meld-systeem van de politie aan de Raad van de Kinderbescherming zijn in 1998 afgerond. Beide systemen functioneren voldoende tot goed.

Het project Stelselmatige daderaanpak is in 1997 van start gegaan en is in 1998 voortgezet. Aantallen deelnemers of concrete resultaten zijn op dit moment niet voorhanden.

Aandachtspunten voor 1999:

- *Bij de (wijk)projecten Jongeren op straat is het nog steeds essentieel dat projectinhoud en doelgroep centraal worden afgestemd zodat gelijkvormige projecten ontstaan. Hierbij is het overigens belangrijk dat de projecten wel maatwerk blijven, dus aangepast aan de problematiek en doelgroep in de wijk.*
- *Met betrekking tot bovenstaande is een coördinerende rol voor de gemeente weggelegd.*
- *Informatie over in- en uitstroom in projecten en de effecten op jongeren blijkt moeilijk verkrijgbaar. Meer (gelijkvormige) registratie is wenselijk.*
- *Het project Stelselmatige daderaanpak heeft een relatief kleine instroom. In 1999 moet er met name aandacht zijn voor vergroten van het bereik.*
- *De opvang van 20+ jongeren is in Hoograven afgebroken. Toch is deze opvang - ook in andere wijken - belangrijk. Het is dan ook wenselijk dat hiervoor stedelijk aandacht komt in 1999.*

2.5 Jeugdhulpverlening

De 'BSO +' projecten zijn gestart in het kader van het zo, zo, zo beleid (zo dichtbij mogelijk, zo kort mogelijk, zo vroeg mogelijk georganiseerde hulp). Hierbij is samenwerking tussen het wijkgerichte jeugdwelzijnswerk en de jeugdhulpverlening zo georganiseerd dat na schooltijd een lichte vorm van begeleiding aangeboden wordt aan jeugdigen (en hun ouders) die voorheen aangewezen waren of zouden zijn op meer intensieve vormen van jeugdhulpverlening.

In 1996/1997 is van de BSO+ projecten een tussentijdse evaluatie ge-

maakt. Hieruit bleek dat de eerste ervaringen met het project positief zijn. De deelnemende jeugdigen zijn zeer positief over het aanbod en bezoeken de opvang trouw en consequent. Bovendien ontwikkelen de jeugdigen zich in de gewenste positieve richting.

Er zijn veel raakvlakken tussen de projecten BSO+ en SToS. Ten behoeve van het project SToS is een werkgroep opgericht. Deze werkgroep heeft het eerste wijkproject voorbereid. Het jaar 1998 moet als een overgangsjaar worden beschouwd, zodat na 1998 een gedegen koers kan worden bepaald ten aanzien van gerichte, intensieve naschoolse opvang in de stad. De werkgroep SToS is door de stedelijke regiegroep BSO+ hiertoe ingericht en gemachtigd.

De projecten Buitenschoolse Opvang plus lopen op dit moment in vier wijken. Project *'de Gevel'* is een van de drie projecten BSO+ die in 1995 gestart zijn. Het project richt zich echter - in tegenstelling tot de Pijl - op uitsluitend Marokkaanse jongens in de leeftijd van 8 tot 14 jaar, woonachtig in Utrecht West. Het project biedt vier dagen per week na schooltijd gestructureerde opvang met twee groepsleiders. In totaal zijn er 18 tieners ingestroomd. Na de eerste twee jaar zijn er 4 tieners met succes uitgestroomd en 7 tieners zijn voortijdig uitgestroomd. Door voortijdige beëindiging van de Gevel in verband met onvoldoende financiering is er voor de laatste 7 tieners onvoldoende succes behaald om te spreken van een succesvolle uitstroom. De inhoud van het project wordt beoordeeld met het rapportcijfer 7, de uitvoering en organisatie met een 6.

Project *'de Pijl'* richt zich op zowel jongens als meisjes van 8 tot 14 jaar, woonachtig in Utrecht Noord. Het gaat in dit project om een preventieve aanpak die als doel heeft om - door structuur te bieden en het gedrag van de jongeren te beïnvloeden - te voorkomen dat deze jongeren later afglijden. Het project is in 1995 gestart binnen WJP. In de eindevaluatie in het kader van WJP wordt geconcludeerd dat de noodzakelijke samenwerking tussen jeugdhulpverlening en jeugdwelzijn tot stand is gekomen en steeds beter verloopt. De kinderen laten op individueel niveau resultaten zien, maar deze zijn moeilijk meetbaar te maken. Ongeveer tien kinderen hebben hun periode in het project met succes afgerond. Eindconclusie is dat de Pijl een belangrijk maatschappelijk effect heeft gehad door het bereik van een groep kinderen die door de jeugdhulpverlening niet of veel moeilijker bereikt wordt, terwijl deze groep wel in aanmerking komt voor (vroegtijdige) hulpverlening. Bovendien wordt door het aanbod van gestructureerde vrije tijdsbesteding en pedagogische begeleiding de kans op toekomstig maatschappelijk ongewenst gedrag verkleind.

In 1998 is het project afgerond. De doelstelling van het project is uiteindelijk niet bereikt door twee oorzaken:

- onvoldoende garantie voor middelen op de lange termijn;
- onvoldoende aanmelding van kinderen door verwijzers.

De projectverantwoordelijke geeft aan dat wel in de loop van de drie jaren enige tientallen kinderen veel gehad hebben aan de aandacht die systematisch en methodisch aan hen is besteed.

De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud van het project met een 6, de uitvoering met een 7 en de organisatie met een 8.

Het project *'Buitenschoolse opvang plus Overvecht'* is oorspronkelijk het WJP project Huiswerkklas+. Dit project is opgezet voor een specifieke groep van zes Marokkaanse jongeren in de leeftijd van 10 tot 15 jaar die woonachtig zijn in Overvecht.

Doel van het project is ondersteuning en begeleiding bieden aan zowel de jongeren als hun ouders.

Gestreefd wordt naar het realiseren van een gedragsverandering bij de

jongeren en verbetering van de leerprestaties en het gedrag op school. De jongeren komen twee maal per week na school naar het project. Daar wordt eerst huiswerk gemaakt, waarna aan activiteiten gericht op vermaak en sociale vaardigheden kan worden deelgenomen. In augustus 1997 is gestart met de voorbereidingsfase van het project. De daadwerkelijke start van het project vond plaats in oktober 1997. Er zijn geen nadere gegevens over 1998 beschikbaar.

Het project '*Samen thuis op school*' loopt sinds september 1997 in Utrecht Zuidoost en biedt buitenschoolse opvang aan Marokkaanse jongens tussen 8 en 14 jaar, afkomstig uit de wijk Hoograven.

Doel van het project is een gedragsverandering bij de jongens te bewerkstelligen, zodat zij niet in de criminaliteit terechtkomen en het beschrijven van een effectieve methodiek. Daarnaast is een belangrijk doel het begeleiden van ouders op zodanige wijze dat zij meer inzicht krijgen in de Nederlandse regels met betrekking tot wat behoort tot hun taken en verantwoordelijkheden in de opvoeding. De eerste groep van vijf jongens in dit project is in januari 1998 gestart.

Tot op heden zijn er 15 jongens opgenomen, waarvan er 2 met positief resultaat zijn weggeplaatst en 5 op grond van negatief gedrag uitgeplaatst. Zowel de gemeenschap als de werkers zijn zeer enthousiast over de inhoud van het project. De huisvesting is echter een knelpunt.

De projectverantwoordelijke beoordeelt de inhoud van het project dan ook met een 9, maar de uitvoering en organisatie met een 6.

Project 13 is een samenwerkingsverband tussen bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming dat zich richt op het uit de prostitutie halen van minderjarige meisjes en het voorkomen dat meer meisjes naar de prostitutie worden gelokt. Het project richt zich ook op het oppakken van de (vaak jeugdige) souterneurs, wat een taak is van het Openbaar Ministerie. De meisjes worden door de politie uit de prostitutie gehaald, waarna de Raad voor de Kinderbescherming een voorlopige Ondertoezichtstelling aanbeveelt. In 1998 zijn 18 nieuwe meisjes begeleid. Weinig meisjes keren terug naar het prostitutiecircuit en het project kan dan ook succesvol genoemd worden. De projectverantwoordelijke beoordeelt zowel inhoud en uitvoering als organisatie met het cijfer 8.

Pretty Woman is een stadsbreed hulpverleningsproject met een preventief karakter. Het project richt zich op meisjes die in de prostitutie dreigen te raken door risicovolle contacten. De tweede groep waar het project zich op richt zijn reeds praktizerende meisjes waarvan de leeftijd rond de meerderjarigheidsgrens ligt.

De daadwerkelijke start van de hulpverlening was in april 1997. In het eerste projectjaar heeft men zich met name gericht op het bekendheid verkrijgen onder verwijzers en het opbouwen van een caseload van 25 meisjes. Daarvan is ongeveer twee derde risicogroep en ongeveer eënderde praktizerende meisjes. Op dit moment zijn er 25 meisjes in begeleiding, dit bleek het maximale aantal. Eind april 1998 waren er in totaal 41 hulpverleningscontracten afgesloten. Nadere gegevens over de rest van 1998 zijn niet beschikbaar.

Conclusie

De BSO + projecten en Samen Thuis op School hebben in 1998 over het algemeen positieve resultaten geboekt. Door de stedelijke regie van de drie projecten en de inbreng van reeds opgedane ervaringen in de werkgroep Samen Thuis op School is regelmatige informatieuitwisseling tussen de projecten gewaarborgd. Wel kan geconstateerd worden dat de instroom en (positieve) uitstroom van de projecten klein is.

Overige hulpverlening heeft zich in 1998 op meisjes in de prostitutie geconcentreerd. Zowel Pretty Woman als Project 13 zijn na een uitgebreide voorbereiding in 1997 van start gegaan. De resultaten zijn positief: bij de meisjes in de trajecten is de terugkeer naar en de intreding in de prostitutie gering.

Aandachtspunten voor 1999:

- *Ondanks de stedelijke regie is de inhoud en organisatie van de BSO+ en SToS projecten (nog) niet gelijkvormig. In 1999 is extra aandacht voor een eenduidige methodiekbeschrijving wenselijk.*
- *Hoewel de resultaten van de BSO+ en SToS projecten positief zijn, is het aantal jongeren dat wordt bereikt gering. Om een daadwerkelijke invloed op de jeugdcriminaliteit te bereiken is een grotere instroom en/of een uitbreiding van het aantal wijken waarin de projecten draaien essentieel.*

2.6 Organisatie

Reeds in het actieprogramma 1996 is aangegeven dat voor de evaluatie van het programma Jeugd en Veiligheid een instrument nodig is waarmee de aard en de omvang van de jeugdcriminaliteit beter in kaart kunnen worden gebracht. De *monitor Jeugd* beoogt dan ook de ontwikkelingen te volgen op de terreinen onderwijs, werkgelegenheid, gezondheidszorg, veiligheid en criminaliteit. In 1997 heeft voor het eerst de uitvoering van de monitor plaatsgevonden. De metingen vanuit de verschillende grote steden bleken echter nogal uiteen te lopen waardoor deze meting niet als nulmeting voor het programma Jeugd en Veiligheid kan dienen. Momenteel worden bepaalde gegevens - zoals het aantal harde kern jongeren - centraal voor elk van de vier grote steden berekend. Op deze cijfers na is de tweede monitor - over 1998 - gereed.

In 1998 is voor het eerst geld uit Jeugd en Veiligheid vrijgemaakt voor specifieke *evaluatie*.

Een aantal projecten wordt uitgebreid geëvalueerd om de mogelijkheden tot uitbreiding naar andere wijken te inventariseren. Elk project moet daarnaast ieder jaar zelf een evaluatie inleveren. De diepgang van de evaluaties is echter twijfelachtig. In de toekomst wil men dan ook meer systematisch het totale jeugdbeleid monitoren en evalueren.

Conclusie

De informatiepositie met betrekking tot jeugd en jeugdcriminaliteit in Utrecht is sinds 1997 verbeterd. Met de uitvoering van de tweede monitor jeugdproblematiek en de nieuwe cijfers met betrekking tot de harde kern is een goede basis gevormd voor de ontwikkeling van het beleid in de toekomst. Het zicht op uitvoering en verloop van projecten is echter matig.

Aandachtspunten voor 1999:

- *Vaststellen van een structuur voor de evaluatie van afzonderlijke projecten.*

2.7 Bereik van de projecten

In de evaluatie over 1997 werd geconcludeerd dat zowel voor de harde kern jongere als voor de oudere (18+) jongeren zeer minimaal projecten zijn. Ook in 1998 is deze conclusie gerechtvaardigd. Slechts twee acties hebben betrekking op jongeren die ouder zijn dan 18 jaar en slechts drie acties hebben specifiek betrekking op harde kern jongeren.

Gestreefd werd in 1998 om met name de oudere groep jongeren te bereiken met de Stelselmatige Daderaanpak. Vooral nog is het bereik van dit project echter gering.

Zowel in de acties gericht op werk, als in de Jongeren op Straat en BSO +- projecten is het merendeel van de deelnemers van Marokkaanse afkomst. Hiermee wordt voldaan aan de doelstelling van de werkgroep om meer specifieke acties voor Marokkaanse jongeren uit te voeren.

Het totaal aantal jongeren dat wordt bereikt met de acties is relatief klein. Alleen het bereik van de algemene preventieve projecten is goed te noemen. Bijna alle scholen in Utrecht werken aan deze projecten mee, waardoor een groot deel van de schoolgaande jongeren bereikt wordt. Daarnaast worden met de Jongeren op Straatprojecten veel *groepen* jongeren bereikt, waaronder ook harde kernjongeren. Met deze projecten is de nadruk binnen het programma op (re)socialiserende maatregelen komen te liggen.

Conclusie

In 1998 wordt voor elke onderscheiden doelgroep binnen Jeugd en Veiligheid een of meerdere acties ondernomen. In dat opzicht is het programma 1998 dan ook redelijk in evenwicht. Ondanks de monitor is er echter weinig zicht op vraag en aanbod vanuit de wijken. Of de dekking van de maatregelen voldoende is, is daarom op dit moment niet te beoordelen. Het aanbod voor harde kernjongeren en jongeren boven de 18 is nog steeds beperkt.

Aandachtspunten voor 1999:

- De lopende projecten zijn over het algemeen kwalitatief goed. In 1998 zijn deze projecten bestendig en naar meerdere wijken uitgebreid. Voor een daadwerkelijk effect op de jeugdcriminaliteit is het echter nog steeds noodzakelijk dat in de toekomst meer jongeren bereikt worden.*
- Om een goed zicht te krijgen op vraag en aanbod vanuit de wijken is het essentieel dat nagegaan wordt welke specifieke problemen er spelen per wijk, wat op basis daarvan de belangrijkste doelgroepen zijn en hoe groot die zijn per wijk en of de bestaande maatregelen deze problematiek en doelgroepen voldoende dekken.*

2.8 Algemene resultaten

In 1998 zijn de acties in het kader van het Jeugd en Veiligheidsbeleid bestendig en uitgebreid naar meerdere wijken. Er zijn geen nieuwe projecten bijgekomen. Belangrijkste resultaten liggen in 1998 dan ook met name op het niveau van de individuele jongere.

De projecten met betrekking tot werk zijn in 1998 daadwerkelijk van start gegaan en lopen redelijk. Daarnaast zijn met de Jongeren op Straatprojecten een aantal *groepen* jongeren bereikt. In deze wijken is de overlast afgenomen en de communicatie tussen jongeren, instellingen en andere buurtbewoners verbeterd.

Voor een concreet (meetbaar) effect op de jeugdcriminaliteit lopen de verschillende projecten echter nog te kort en is er nog te weinig zicht op de omvang en het bereik van de verschillende specifieke doelgroepen.

3 Algemene ontwikkelingen

3.1 Inleiding

In het kader van de voortgangsrapportage Jeugd en Veiligheid Utrecht 1998 zijn gesprekken gevoerd met zeven leden van de werkgroep Jeugd en Veiligheid. Daarin kwamen onderwerpen aan de orde als:

- Hoe heeft de samenwerking tussen de verschillende partijen zich in 1998 ontwikkeld?
- Hoe heeft de samenhang tussen de maatregelen binnen het programma zich in 1998 ontwikkeld?
- Hoe beoordelen de verschillende partijen de (ontwikkeling van) de regierol van de gemeente?
- Wat is het algemene oordeel van de werkgroepleden over de voortgang en ontwikkeling van Jeugd en Veiligheid in 1998?
- Welke rapportcijfers geven de werkgroepleden voor inhoud, organisatie (regie, coördinatie, werkgroep etc.) en uitvoering (projecten) van het programma Jeugd en Veiligheid in 1998?

Op deze vragen zal in dit hoofdstuk achtereenvolgens worden ingegaan. Per onderdeel wordt de voortgang in 1998 geschetst en worden - waar mogelijk - aanbevelingen voor de komende jaren gedaan.

3.2 Samenwerking

Sinds 1996 staat bij de invulling van het jaarprogramma Jeugd en Veiligheid het principe centraal dat elke Utrechtse jongere een toekomst verdient. Samenwerking en afstemming tussen de betrokken organisaties is daarbij van wezenlijk belang.

Reeds in 1996 waren alle sleutelpersonen met betrekking tot de samenwerking binnen de werkgroep Jeugd en Veiligheid positief. Het programma en de samenwerking binnen de werkgroep hebben zowel in 1996, 1997 als in 1998 bijgedragen aan het wederzijds begrip tussen de verschillende partners en aan een meer open communicatie. Het contact op beleidsniveau heeft zich in 1997 en 1998 geïntensiveerd. Aangegeven wordt dat de partners elkaar weten te vinden; ook in de uitvoering. Een sleutelinformant geeft aan dat de samenwerking op wijkniveau - in de uitvoering - zelfs verder gaat dan 'elkaar weten te vinden'. Met name bij de justitiepartners is hiervoor de afgelopen jaren ruim aandacht geweest. Zij geven aan dat men meer op de hoogte is van elkaars (on)mogelijkheden en dat er meer informatie uitgewisseld wordt. Daarnaast vindt er meer afstemming van de organisaties op elkaar plaats.

In 1998 is een beschrijving opgesteld van de reguliere taken van de partners in de werkgroep Jeugd en Veiligheid. Toch geven enkele sleutelinformanten aan dat er nog steeds niet altijd zicht is op de reguliere taken van de andere partners. Hierdoor ontstaat bij verschillende sleutelpersonen de indruk dat het commitment van de *andere* partners niet groot (genoeg) is. Oorzaak hiervan zijn ook de wisselingen van werkgroepdeelnemers die het afgelopen jaar in de werkgroep hebben plaatsgevonden. Enkele informanten geven daarnaast aan dat binnen de werkgroep met name de justitiepartners samen hun beleid bepalen en samenwerken.

In 1996 heeft de werkgroep zich met name gericht op het beter leren kennen van elkaar en het opbouwen van onderlinge contacten. In 1997 zijn deze contacten gebruikt om tot een meer integrale en gezamenlijke aanpak van de jeugdcriminaliteit te komen. In 1998 zet deze samenwerking door: de partijen leren elkaar nog steeds beter kennen - mede door de in 1998 opgestelde beschrijving van de reguliere taken - en stemmen hun organisaties en beleid op elkaar af.

Wel lijkt zich een tweedeling voor te doen tussen justitiële partners enerzijds en partners als onderwijs en welzijnsinstellingen anderzijds. Beide 'partijen' geven aan weinig zicht te hebben op de activiteiten - en het commitment - van de ander. Hierbij moet aangetekend worden dat is aangegeven dat deze tweedeling in een aantal wijken minder wordt: de samenwerking wordt in de praktijk steeds beter en is de 'kennismaking voorbij'. De gemeente heeft niettemin de taak om ook in de toekomst alle partijen bewust te blijven betrekken.

3.3 Samenhang

De samenhang tussen de verschillende projecten van Jeugd en Veiligheid heeft in 1997 en 1998 meer vorm gekregen. Er wordt binnen de werkgroep steeds meer gekeken naar wat de jeugd aan de projecten heeft en op welke schakel van de keten van Schuyt een project betrekking heeft. De sleutelinformanten geven allen aan dat met de uitbreiding en bestending van maatregelen in 1998 een redelijk samenhangend en dekkend programma is ontwikkeld. Op alle vlakken wordt momenteel actie ondernomen, zij het dat er nog (te) weinig jongeren mee worden bereikt. Daarbij wordt door de informanten aangegeven dat met name de jeugdhulpverlening nog niet afdoende is, evenals de arbeidstoeleiding.

Ook op het gebied van gezin en voorschoolse hulpverlening wordt nog weinig actie ondernomen. Hierbij geven de sleutelinformanten overigens aan dat het de vraag is of het wenselijk is om deze laatste 'schakels' te betrekken in Jeugd en Veiligheid.

De positieve ervaringen van de afgelopen jaren hebben bij de deelnemende partijen in 1998 geleid tot een bezinning op het toekomstig beleid. Deze bezinning is uitgemond in een breed gedragen meerjarenvisie die eind 1998 is verschenen. In deze meerjarenvisie¹ worden kort en krachtig de grondslagen voor het toekomstig beleid geformuleerd. Samengevat spreken de partijen zich uit voor een verdere samenwerking, integratie van projecten in regulier beleid, extra aanpak voor Marokkaanse jongeren en een output-gerichte benadering. Ook is besloten om het Utrechtse beleid in de toekomst nadrukkelijk te focussen op de doelgroepen van de Commissie Van Montfrans. Dit houdt in dat met name maatregelen die corrigerend of bestraffend van karakter zijn, zullen worden uitgevoerd.

De komende jaren zullen bovendien sterk in het teken staan van een gebiedsgerichte aanpak, waarbij per wijk een systematische aanpak van (groepen) probleemjongeren zal worden geformuleerd. Met deze wijk-programma's verschuift het accent in de aanpak van Jeugd en Veiligheid van projectmatig naar programmatisch. Jaarlijks zullen daarbij per wijk een aantal concreet meetbare doelen worden opgesteld. Een en ander wordt in de toekomst afgestemd met en ingebed in het integrale Programma voor de Jeugd, waarvan Jeugd en Veiligheid een onderdeel wordt.

Over het algemeen zijn de partners binnen de werkgroep zeer positief over de inhoudelijke ontwikkelingen in 1998.

Noot 1 Zie ook: 'Jeugd en Veiligheid Utrecht, grondslagen voor het toekomstig beleid' en 'Kader voor Programma Jeugd en Veiligheid Utrecht', beide van de Werkgroep Jeugd en Veiligheid.

Men verwacht dat met de voorgestelde wijkprogramma's Jeugd en Veiligheid meer samenhang in de wijken zal worden bereikt en dat de stap naar inbedding van projecten in regulier beleid in de nieuwe opzet mogelijk wordt gemaakt. Toch zijn er ook enkele punten van zorg volgens de sleutel-informanten. Zo wordt aangegeven dat de justitiële partners bij meer nadruk op repressie tegen een aantal grenzen oplopen. Binnen Jeugd en Veiligheid is er immers geen oplossing voor zaken als cellen- en plaatsingstekorten. Daarnaast wordt aangegeven dat het essentieel is om ook de rollen van de verschillende partners vast te leggen, evenals de verschillende financiële stromen. Voor de wijken is het veelal onduidelijk welk geld naar wie gaat en waarom. De vraag rijst daar of de grondslagen ook voor andere geldstromen gelden. Doordat de grondslagen zijn ontwikkeld nadat de aanvragen voor 1999 door de wijken zijn ingediend, bestaat er binnen de wijk- en bovendien onduidelijkheid over de te volgen procedure en de criteria waaraan aanvragen (nu) moeten voldoen.

Tenslotte bestaat er binnen onderwijs zorg over het preventieve aspect van Jeugd en Veiligheid. Zij geven aan dat de evenwichtige verdeling tussen preventie, curatie en repressie in hun ogen verloren is gegaan in de nieuwe opzet van Jeugd en Veiligheid.

Met het besluit tot de invoering van wijkprogramma's Jeugd en Veiligheid is in 1998 een stap in de richting van samenhang op wijkniveau binnen het Jeugd en Veiligheidsbeleid gezet. Het is echter wel noodzakelijk om deze samenhang in 1999 en verdere jaren te waarborgen. Een goede beoordeling van de programma's is daarbij essentieel. Het is dan ook raadzaam om binnen de werkgroep hiervoor een nieuwe procedure, met eenduidige criteria, te ontwikkelen.

Tenslotte is het - voor een goed zicht op samenhang en dekking van maatregelen - essentieel dat (kwantitatieve) informatie over afzonderlijke projecten beter toegankelijk wordt. Reeds aan het begin van het jaar moet bij een ieder bekend zijn welke gegevens wanneer aangeleverd moeten worden.

3.4 Regierol van de gemeente

In 1997, na een start die in de voortgangsrapportage 1996 als rommelig getypeerd wordt, is de organisatie tot rust gekomen. In 1997 gaven alle sleutelpersonen aan redelijk tevreden te zijn over de wijze waarop de gemeente haar regierol vervulde. Ook in 1998 zijn de werkgroepleden tevreden over de regierol van de gemeente. Daarbij werd aangegeven dat met name de informatieverstrekking vanuit de gemeente beter is geworden.

De wisseling van het voorzitterschap van de afdeling DMO naar de afdeling Algemene Zaken in 1998 wordt door de werkgroepleden als positief ervaren. Onduidelijk is echter waar de regie op dit moment precies ligt. Verschillende sleutelinformanten geven aan dat niet altijd duidelijk is wat de rol van de verschillende deelnemende gemeentelijke afdelingen is. Daarnaast is men van mening dat beslissingen soms nogal lang op zich laten wachten. Het is voor de betrokken partners vaak diffuus wie wat doet en waarom, waardoor het onduidelijk is hoe de besluitvorming loopt.

Ook voor de wijken is de besluitvorming vaak diffuus; de discussie over de grondslagen werd tot in februari 1999 gevoerd, terwijl projecten voor 1999 reeds gestart waren. Dat projecteigenaren (te) laat te horen kregen dat de invulling van projecten niet aan de nieuwe criteria voldoet, werd als zeer storend ervaren.

Ook in 1998 concluderen enkele sleutelinformanten dat de gemeente sturender zou mogen optreden: het is immers van belang dat de samenhang behouden wordt. De betrokken partners zouden door de gemeente gewezen moeten worden op hun verantwoordelijkheden in het kader van de projecten. Bovendien is het wenselijk dat helder wordt gemaakt welke verantwoordelijkheden bij welke gemeentelijk diensten liggen en welke procedures gevolgd worden in de besluitvorming.

Met betrekking tot de werkwijze van de werkgroep worden een aantal opmerkingen gemaakt. Deze hebben veelal betrekking op het stroomlijnen en faseren van informatie. Een aantal werkgroepleden geeft aan dat er weliswaar veel rapporten en onderzoeken zijn, maar dat het zicht op het verloop en de resultaten van projecten minimaal is. Mede hierdoor is het beoordelen van projectaanvragen lastig. Bovendien wordt de vraag gesteld of de werkgroep - als Jeugd en Veiligheid van een projectmatige aanpak een programmatische aanpak wordt - überhaupt nog functioneel is. Afstemming vindt dan immers (ook) op wijkniveau plaats. Een informant geeft aan dat de centrale werkgroep wellicht opgeheven moet worden en plaats moet maken voor meer bilaterale contacten onder regie van de gemeente. Andere informanten geven aan dat een inhoudelijke scheiding tussen het uitzetten van een beleidsstrategie en het beoordelen van aanvragen op zijn plaats zou zijn. Men is van mening dat de werkgroep zich op dit moment nog te veel richt op het beoordelen van projectaanvragen en te weinig op verdere inhoudelijke stappen.

Het is in de komende jaren van groot belang de verschuiving van een projectmatige aanpak naar een programmatische aanpak van Jeugd en Veiligheid in goede banen te leiden.

Er moet goed gecommuniceerd worden over de rol van de verschillende partners en over de rol van de werkgroep als geheel. Het kan hierbij wenselijk zijn dat het uitzetten van de beleidsstrategie en het beoordelen van projecten en/of wijkprogramma's gescheiden worden. Het blijft echter essentieel dat de verschillende partners op stedelijk niveau communiceren over het te voeren beleid en samen beleid ontwikkelen.

3.5 Overall-oordeel Jeugd en Veiligheid 1998

In de gesprekken met werkgroepleden is gevraagd een rapportcijfer te geven voor de *inhoud* van het programma Jeugd en Veiligheid in 1998, voor de *organisatie* (dat wil zeggen regie, coördinatie en samenwerking) en voor de *uitvoering* van het programma in 1998.

De inhoud van het programma wordt door de sleutelinformanten gemiddeld beoordeeld met een kleine 7. Daarbij werd door de meeste informanten aangegeven dat het programma in 1998 (nog) niet volledig samenhangend en dekkend was, maar dat met de ontwikkelde grondslagen voor de toekomst wel een goede basis is gelegd voor komende jaren. De toekomstverwachtingen zijn dan ook zeer positief.

De organisatie van het Jeugd en Veiligheidsprogramma wordt gemiddeld beoordeeld met een 6,5. Deze lagere score houdt met name verband met de personeelwisselingen binnen de werkgroep, de indruk dat de gemeente niet voldoende één gezicht toont naar buiten en het feit dat eigen belangen van de betrokken partijen blijven meespelen bij de vaststelling van het programma. Wel werd aangegeven dat ook in de organisatie een positieve ontwikkeling is vast te stellen. Bij de vaststelling van de grondslagen voor de toekomst is het in de ogen van een aantal informanten gelukt om objectief en zonder eigenbelang *samen* te denken en te ontwikkelen.

De uitvoering van het programma Jeugd en Veiligheid wordt door de informanten met een 6 beoordeeld. Door elk van de informanten wordt aangegeven dat de reden hiervoor is dat de 'eigen' projecten over het algemeen wel goed verlopen, maar dat er niet of nauwelijks zicht is op de uitvoering en de resultaten van de andere projecten binnen het programma. Bovendien zijn kwantitatieve gegevens op projectniveau nauwelijks voorhanden.

Het algemene oordeel van de sleutelpersonen over het programma jeugd en Veiligheid 1998 is gematigd positief. Daarbij moet aangetekend worden dat men van mening is dat er met de ontwikkeling van de grondslagen voor de toekomst zeer constructieve aanzetten zijn gegeven tot een samenhangend en volledig programma in de komende jaren. De verwachting voor de toekomst is dan ook zeer positief. Sterke punten vindt men de onderling goede verhoudingen en de samenwerking tussen de verschillende partners. Communicatie over de totale voortgang van het programma en ieders rol daarin, blijft echter van groot belang.